

TUNTOSARVI

N:o 14 1983



TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
ilmestyy 22 kertaa vuodessa
N:o 14

31. p:nä elokuuta 1983

9. vuosikerta

JULKAISIJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry.

Varat tämän lehden kustannuksiin on lahjoittanut
Lions-piiri 107 N

PÄÄTOIMITTAJA

Orvokki Holopainen

TOIMITUKSEN OSOITE

Näkövammaisten Keskusliitto
Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki 51
puh. (90) 77041/227

SISÄLLYS

Kirje lukijoille	1
Ruotsissa Valtion Rautatiet parantavat vammaisten palveluja	2
Kuurosokeiden itsenäinen liikkuminen	4
Lukijankirjeitä	9
Jukka Aholasta opetusneuvos	14
Toimiston uutisia	16
Sokeus maailmanlaajuisena ongelmana	17

Kirje lukijoille

Kaija Salekari

Hei taas pitkästä aikaa. Kesäloma on onnellisesti takanapäin. Eipä ole tarvinnut tänä kesänä palella. Lämmintä on ollut välillä vähän liikaakin, mutta ei valiteta. Kyllä talvella taas kaivataan noita heinäkuun helteitä.

Lomalta palatessani täällä odotti iloisia uutisia. Näkövammaisten yleisurheilun SM-kilpailut oli järjestetty 30 - 31.7.83 Hämeenlinnassa. Niiden tulokset olivat todella mukavaa luettavaa. Mukana oli neljä kuurosokeaa miestä ja he toivat yhteensä 15 mitalia.

Ahti Myyrä kilpaili yli 50 v. sokeiden miesten sarjassa. Hän voitti pituushypyn tuloksella 240, 60 metrin juoksussa ja kuulun työnnössä sekä 5-ottelussa hän oli toinen, kolmas sija tuli 800 metrin juoksussa ja korkeushypyssä tuloksella 110.

Kalle Hautalahti kilpaili heikkonäköisten miesten yleisessä sarjassa. Kalle voitti pituushypyn tuloksella 572 sekä 3-loikan tuloksella 11,47. Toinen palkinto tuli linkopallossa tuloksella 49,78. Kiekossa Kalle oli kolmas tuloksella 29,80, samoin keihäässä tuli kolmas sija (44,90).

Olavi Eira käveli 5000 metrillä toiseksi, aika oli 29.22,0. 400 metrin juoksussa Olavi oli kolmas.

Ilkka Laitinen juoksi 800 metrillä kolmanneksi. 5000 metrin kävelyssä Ilkka sai hopeaa eli toisen palkinnon.

Paljon onnea pojille meidän kaikkien puolesta. Toivottavasti urheilunnostus riittää edelleenkin. Tulokset ovat hienoja siitäkin huolimatta, että pojat jouduivat osallistumaan ilman tulkkiapua. Oli varmasti vaikeuksia pysyä kiipailuohjelmassa mukana. Toivottavasti seuraaviin kilpailuihin löydetään jokaiselle tarvitsevalle oma tulkki mukaan.

Tänä vuonnahan meillä on vielä yksi urheilutapahtuma - *kurssi Kuortaneen Urheiluopistolla 10 - 14.10.* Ilmoittautumiset lähetetään osoitteella: Kaija Salekari, Suomen Kuurosokeat ry, Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki 51, *syyskuun 15 päivään mennessä.* Mukaan mahtuu 16 kuurosokeaa. Kurssille valituille lähetetään tieto kirjeitse. Oikein hyvää loppukesää teille kaikille.

Terveisin Kaija

Ruotsissa Valtion Rautatiet parantavat vammaisten palveluja

Inger Lindgren

Ruotsin rautateillä tehtiin tutkimus ja todettiin, että vammaisista vain 8 prosenttia käyttää junia. Ruotsissa alettiin parantaa vammaisten palveluja ja tulevaisuudessa toivotaan, että noin 50 prosenttia vammai-

sista alkaa käyttää junia.

Tällä hetkellä on järjestetty kokeilutoimintaa. Vammaisia varten on nyt käytössä kuljetustuoleja joita voidaan käyttää sekä asemalaiturilla, että junissa. Malleja on kaksi, Kokeiluaika on yksi vuosi. Junailijat täyttävät sitten lomakkeen josta vähitellen selviää kumpi tuolimalli on parempi. Kuljetustuoleja kokeillaan kolmellakymmenellä reitillä. Kokeilureitit ovat ne reitit joilla nyt on eniten liikennettä. Kokeiluajan jälkeen tuoleja tulee 300 vaunuun. Kuljetustuoleja tullaan säilyttämään matkatavaraosaston yhteydessä. Palveluja on yritetty parantaa myös toisen kokeilun avulla. Vuoden aikana on 17 aseettomassa palveluksessa ollut miestä toimineet oppaina rautatieasemilla (aseeton palvelus siviilipalvelusmies). Tätä kokeilua aiotaan myöskin jatkaa. Reitillä Tukholma - Göteborg saavat vammaiset henkilöt saattajan (oppaan) mukaansa yhdessä junassa päivittäin kumpaankin suuntaan. Tämä niin kutsuttu valtakunnallinen matkapalvelu saattaa Ruotsissa tulla pysyväksi. Vammaisen henkilö ei joudu maksamaan tästä palvelusta mitään. Hän maksaa ainoastaan normaalin lipun hinnan.

Voimme vain toivoa, että Suomessakin valtionrautatiet aloittaisivat kokeilutoiminnan vammaisten matkustajien palvelun parantamiseksi.

Kuurosokeiden itsenäinen liikkuminen

Inger Lindgren

Hyvin monet näkövammaiset ihmiset osaavat ja uskaltavat liikkua yksin. Vaikeasti kuulonäkövammaisten eli kuurosokeiden on useasti vaikea liikkua yksin. Mistä tämä ero johtuu? Näkövammaisen ihminen käyttää yksin liikkueessaan kuuloansa hyväksi. Liikkumisopeuksessakin kuulon käyttö on tärkeällä sijalla. Näkövammaisen ihmisen on myös helpompi kysyä apua sillä hän kuulee vastauksen. On myös näkövammaisia, jotka liikkuvat opaskoiran kanssa. Kuurosokeille ei toistaiseksi kouluteta opaskoiria Suomessa. Moni kuurosokea myös luulee, että sellaisen ihmisen on helpompi liikkua yksin, jolla on kuulolaitte. Kuulolaitteella kyllä kuulee liikenteen äänen, mutta kuulolaitteella ei esimerkiksi kuule miltä suunnalta auto lähestyy. Kuulolaitteeseen ei voi luottaa liikenteessä jos myös näkö on huono. Monella kuurosokealla on myös niin sanottu putkinäkö. Tällaiseen näköön ei myöskään voi luottaa liikenteessä sillä isot linja-autotkin saattavat jäädä näkökentän ulkopuolelle eli niitä ei näe varsinkaan silloin jos linja-auto on hyvin lähellä. Kuurosokealle ihmiselle yksin liikkuminen on aina vaikeaa ja moni kuurosokea sanoo, että pelkää liikkua yksin ilman opasta. *Itsenäinen liikkuminen* on kuitenkin monelle kuurosokealle tärkeää sillä muuten hän ei pääsisi ulos lainkaan. Jollekin kuurosokealle riittää, että oppii liikkumaan itsenäisesti oman kodin lähellä, toiset taas haluavat jopa matkustaa pitkiäkin matkoja

yksin. – Omassa pihapiirissä voi oppia liikkumaan itsenäisesti toisen ihmisen opastuksella. Ensin liikutaan yhdessä ja opitaan jokin määrätty reitti, jonka varrella on erilaisia merkkejä joista helpolla tietää missä kohdassa pihaa juuri nyt on. Näitä merkkejä voivat olla esimerkiksi eri rakennukset, pensaat, puut, maton piiskausteline jne. Ne käydään kaikki tarkkaan läpi oppaan kanssa ja vähitellen opitaan liikkumaan myös yksin. Omaan pihaan voi liikkumista helpottamaan sitoa myös naruja esimerkiksi puusta puuhun. Jos pihassa on selviä polkuja tai kivetyksiä voi oppia liikkumaan valkoista keppiä käyttäen. Yleensäkin kuurosokeiden pitäisi oppia käyttämään enemmän valkoista keppiä. Varsinkin sellaiset ihmiset, jotka liikkuvat paljon yksin tarvitsevat valkoista keppiä. Keppi suojaa kuurosokeaa itseään vaaroilta ja se auttaa myös autonkuljettajia ja muita liikenteessä olevia näkemään, että nyt on syytä varoa ja hiljentää vauhtia. On myös muistettava, että sellainen kuurosokea, joka jää auton alle ja joka ei ole käyttänyt keppiä ei myöskään saa korvausta vakuutusyhtiöltä. Tämä johtuu siitä, että katsotaan, että hän on ollut varomaton liikenteessä. – Itsenäistä liikkumista voi helpottaa erilaisia »apuvälineitä» käyttäen. Jokainen voi tehdä itselleen numeroidut pienet kortit, jossa pyydetään apua eri tilanteissa. Ensimmäiseen korttiin voi esimerkiksi kirjoittaa: »Olen kuurosokea, voitteko auttaa minua», loput kortit numeroidaan ja täytetään sellaisella tekstillä, joka on juuri sille kuurosokealle henkilölle sopiva. Korteissa voi lukea esimerkiksi, »onko tämä raitiovaunu numero 1, jos on, voitteko taputtaa minua olkapäälle» jne. Näitä kortteja käytettäessä näytetään aina ensin ensimmäinen sivu, josta käy ilmi, että apua

tarvitseva on kuurosokea, sitten näytetään oikea avunpyyntökortti. – Näkövammaisten Keskusliiton apuvälineosastolta saa myös ostaa hyvin näkyviä muovisia levyjä, joihin voi kiinnittää numeroita. Näitä käytetään bussipysäkillä. Jos esimerkiksi aina työmatkallan käyttää bussia numero 62, levyyn kiinnitetään tämä numero ja levyä pidetään näkyvillä niin, että bussinkuljettaja huomaa sen ja pysähtyy. Apuvälineosastolla on saatavana myös selviä taksilappuja, joilla voi pysäyttää taksin. Näiden käytön tekee vaikeammaksi se, että kuurosokea ei kuule, että linja-auto tai taksi pysähtyy, hän ei myöskään kuule, jos joku ihminen sanoo hänelle: »nyt tuli linja-auto numero 62». Yhdistykseen on tätä asiaa helpottamaan tilattu näkyviä muovisia rintanappeja, joissa lukee: »olen kuurosokea» sekä Suomen Kuurosokeat ry. Tätä nappia voi käyttää silloin kun liikkuu yksin ja toivoo ihmisten tietävän, että ei kuule eikä näe. Nappi-idea on tuotu Yhdysvalloista. Siellä kuurosokeat pitävät tärkeänä, että muut ihmiset tietävät, etteivät he näe eivätkä kuule silloin kun liikkuvat yksin. Kun nappi on rinnassa kukaan ei suutu vaikka sattuisi törmäämään. Jotkut kuulevat, näkevät ihmiset saattavat myös ihmetellä miksi ei valkoista keppiä käyttävä ihminen vastaa heille kun he tarjoavat apuansa. Tällöinkin rintanapista on hyötyä.

Kuurosokeiden kuntoutuskursseilla on liikkumistechniikan opetuksella tärkeä osansa



Kuurosokeiden oma keppi? Useissa pohjoismaisissa konferensseissa on puhuttu kuurosokeiden omasta kepistä. Joskus kuulee, että ihmiset luulevat, että kuurosokeat jo nyt käyttävät keppiä, jossa on jokin kuurosokeiden oma merkki. Kuurosokeiden omaa keppiä ei kuitenkaan vielä ole. Punaiset tai mustat tai valkoiset nauhat kepeissä ovat vain heijastinnauhoja, jotka näkyvät pimeässä. *Jos kuurosokea ihminen liikkuu yksin on siis hyvä muistaa seuraavat asiat:* 1. Kuulolaitteella ei saa selvää mistä päin ääni, esimerkiksi lähestyvä auto, tulee. 2. Valkoinen keppi on hyvä apuväline, joka suojaa vaaralta, myös putkinäköisten pitäisi käyttää keppiä. 3. Joillekin saattaa »olen kuurosokea» – rintanapista olla hyötyä. 4. Näkövammaistan Keskusliiton apuvälineosastolta saa ostaa taksi- ja linja-automerkkejä. 5. Jokainen voi tehdä itselleen sellaisia avunpyyntökortteja, joita juuri hän tarvitsee. 6. Liikenteessä tulisi aina olla varovainen, aina ei suojatiehen ja liikennevaloihin voi luottaa. **TURVALLISTA MATKAA!**

Lukijankirjeitä

Terveisiä Tuntosarven lukijoille täältä Kinkomaalta! Kerron olostani luovan toiminnan kurssilla Lahden lähellä Mukkulassa. Oli kiva kurssi, jolla saimme olla ja virkistyä.

Luovan toiminnan kurssi oli ensimmäistä kertaa 6 - 10. kesäkuuta. Meitä kurssilaisia oli 27. Oppaat olivat kaikki kuulevia. He tulkitsivat kuurosokeille. Heitä oli 15.

Saapumispäivänä menimme katsomaan luontoa ja ympäristöä järven rannalla. Järvellä näimme surffaajan. Järven nimi oli Vesijärvi. Kurssin aikana ruokailimme omasta hotellistamme n. 800 metrin päässä sijaitsevassa ravintolassa. Leiripäivien ohjelmassa oli maalausta, erilaista askartelua ja savitöitä. Savityöt olivat mukavia tehdä. Jokainen sai savipalasen ja sai itse päättää, mitä halusi tehdä. Minä tein kyyhkysen ja kukkasen. Mielestäni savi on parempi aine kuin muovailuvaha. Opettelin tekemään sellaista, mitä aikaisemmin en osannut tehdä. Valitsin laukun ja vyön tekemisen nahasta. Kokeilin lyödä nahkaa renkaiksi, mutta en onnistunut. Lasse Hannula oli vahva mies, joka hakkasi nahan renkaiksi. Kiitos Lasselle!

Teimme myös retken Messilään. Jokaisella oli oma opas ja autokyyti oli järjestetty. Messilässä oli

kansallispukunäyttely, oli eri maakuntien pukuja, joiden nimet tulkittiin minulle sormittamalla. Eija KOivisto tulkitsi minulle hyvin. Oli ihanaa saada uutta tietoa. Sen jälkeen menimme toiseen taloon, jossa oli erilaisia puu- ja savitöitä, joita oli mahdollisuus ostaa.

Seuraavana päivänä teimme toisen retken Pyhäniemeen, noin 18 km Lahdesta. Siellä kerrottiin paikan historiaa, ja kävimme katsomassa sisällä erilaisia veistoksia. Samalla juotiin kahvit. Kävimme myös toisessa rakennuksessa, jossa oli paljon taidemaalauksia, erilaisia tauluja, jotka olivat erittäin kalliita. Lopuksi katsoimme luontoa, muutamia patsaita oli myös ulkona. Minä valitsin lammaspatsaan, jossa oli kaksi karitsaa ja emo, hinta oli 50 000. Retken jälkeen saavuimme ravintolaan. Ruokailun jälkeen näimme yllättäen eri ikäisten esittämiä kansantansseja. Pienet esiintyjät aloittivat ja lopuksi tulivat aikuiset.

Mukkula on todella kaunis paikka. Toivon, että seuraava kurssi voisi olla samassa paikassa. Tahdon kiittää myös Kaija Salekaria hyvästä ohjaamisesta.

Kiitos kaikille, että sain olla mukana ja virkistyä syksyyn asti

Anja Lehtola

Osallistuin kahden viikon kurssille 9. - 20.5.83 Näkövammaisten ammattikoulussa Espoossa. Kurssin aiheena oli korityö ja uudet mallit korityössä. Matkustin itsenäisesti junalla Seinäjoelta Parkanon kautta Helsinkiin. Helsingin asemalla oli vastassa palvelutulkki. Vaihdoimme paikallisjunaan. Matkustimme 10 km noin 15 minuutissa. Jäimme junasta Mäkkylässä. Menimme koulun asuntolaan. Jollakin asukkaalla oli vaikeuksia. Asuntolanhoitaja puhui hänelle suoraan. Olin jännittynyt. Oppilaat olivat minulle vieraita. Ystäviä ja tuttuja oli myös. Ystäväni pyysi minua Jukolan kanttiinin kahville. Hänellä oli oikeus tarjota vieraalleen. Joimme pöydän ääressä kahvit ja söimme munkit. Pojat juttelivat koko ajan tiedonsaannista ja jostakin tutkimuksesta ammattikoululla. Katselimme kuuroille tekstitettyä televisio-ohjelmaa ja tutustuimme tekstitelevisioon.

Korityökurssi alkoi aamulla kello 8. Kotitalousopettaja Alli Leppänen auttoi tulkkia. Selvitin, että haluan oppia uusia malleja. Opin uusia malleja; riippukeinun ja hienon apupöydän. Olen hyvin ammattitaitoinen. Saimme maistaa keittiössä tehtyjä pizzoja ja jotain outoa makeaa leivonnaista. Ne olivat hyviä.

Toukokuun 18. päivänä oli kuurosokeiden kerho. Puheenjohtajana oli Paavo Korhonen. Kuultiin Tallinnan matkasta. Kaikki saivat kertoa omia mielipiteitä puheenvuoroissaan. Tallinnasta saatiin terveisiä kuurosokeille. Ammattikoulun opetus päättyi perjantain

lounaan jälkeen. Olimme koolla Leppävaaran kirkkopäiväjuhlassa. Kuurojen sisar Hilikka Lehtola viitto, myös laulukuoron. Aurinko paistoi ihanan lämpimästi. Minua väsytti, kun kuljimme kilometrin matkan koululle. Kaikki oppilaat ovat nyt kotonaan.

Kiitos paljon kurssista ja koulutuksesta.

Terveisin Seppo Kamppinen

Minä olin Laajasalossa 3 päivää Kristillisessä Opistossa kuurosokeiden tulkkurseilla. Oli hyvä ja ehdottoman tärkeä kurssi. Sitä veti Pirjo Rissanen. Täältä Suomesta oli tullut useammalta paikkakunnalta ihmisiä, kuurosokeita sekä tulevia kuurosokeiden tulkkeja.

Minä olin siellä tuleville tulkeille oppilas. Siellä tutustuin moneen hauskaan ja lämminhenkiseen kuurosokeaan ja tuleviin tulkkeihin. Minä sain keskustella heidän kanssaan kaikista asioista vaikka kuinka paljon. Minulla on vielä heikko viittomakielen taito, mutta kyllä minä hyvin heidän kanssaan pärjäsinkin. Sisulla ja huumorilla ja vähän apua ottamalla sitä pärjää. Pidin heitä hyvällä ja virkeällä mielellä. Oppitunneilla keskusteltiin missä kaikissa asioissa kuurosokea tarvitsee tulkkausta. Muistui lapsuusajan koulunkäynti mieleen.

Aivankuin ennen vanhaan istuttiin pulpetissa. Täällä oli vain toisenlaiset pöydät eikä ollut kirjoja. Oppitunneilla viitottiin kuurosokeille asiat ja minulle kirjoitettiin. Kävimme kävelemässä Kauppatorilla ja sieltä menimme Espooseen, olisiko ollut nimi Ösby, jossa oli kartano ja kotieläimiä. Sunnuntaina oli Laajasalon ostoskeskuksen seurakuntasalissa kello 12 jumalanpalvelus. Siellä sai myös ehtoollisen kuka halusi. Minä halusin. Pappi saarnasi ja tulevat tulkit tulkkasivat viittomakielellä kuurosokeille ja minulle virretkin. Minua ei väsyttänyt kurssiaikana yhtään. Saara Jyväskylästä ja Hilja Hämeenlinnasta asuivat minun kanssani samassa huoneessa. Molemmat ovat kuurosokeita. Keskustelimme puoleen yöhön. Asioita olisi ollut vaikka kuinka paljon. Aika ei vain riittänyt. Minulla oli silmät auki kello 6 aamulla. Minä lähdin kursseilta hyvällä mielellä, pää täynnä uusia asioita.

Näkemiin ja kuulemiin, hyvää kesän jatkoa teille kaikille, tutuille ja tuntemattomille

Hilikka Kasurinen

Jukka Aholasta opetusneuvos



Näkövammaisten ammattikoulun entinen rehtori Jukka Ahola on saanut opetusneuvoksen arvonimen. Tasavallan presidentti on myöntänyt tämän arvon Aholalle. Perusteena opetusneuvoksen arvolle on se, että

Jukka Ahola on kehittänyt huomattavasti näkövammaisten ammattikoulutusta. Ahola oli Näkövammaisten ammattikoulun rehtorina vuosina 1965–1982. Siinä aikana ammattikoulun opintolinjojen määrä lisääntyi paljon. Kaikki toimisto- ja palvelualat ovat tulleet lisää. Ennen Aholaa olikin oikeastaan vain hieroja- ja käsityöopetusta ammattikoulussa. Ahola aloitti myös atk-ohjelmoijien opetuksen näkövammaisille.

Myös kuurosokeiden ammattikoulutus on alkanut Jukka Aholan rehtorikaudella. Ahola onkin aina ollut kiinnostunut kuurosokeiden opetuksen kehityksestä ja pitänyt sitä tärkeänä.

Eläkkeelle jäätyäänkin Jukka Ahola on edelleen mukana kuurosokeiden asioissa ja yhdistystoiminnassa.

Tuntosarvi onnittelee uutta opetusneuvosta kaikkien kuulonäkövammaisten puolesta.

Muistathan, että Sävellahja alkaa soida Kuurosokeiden palvelutalon hyväksi 28.8.83.

Innosta ystäviäsikin osallistumaan!

Toimiston uutisia

Avioliittoon on vihitty

Toimistosta toimistos sihteeri Jaakko Holmalahti ja Anne Veijanen 15.7.83.

Kuulonäkövammaisten lasten kuntoutuskeskuksesta lastenhoitaja Marja Lanteri ja Risto Ek 21.6.83.

Toivomme heille kaikille oikein paljon onnea.

Kihloissa

Saara Tikkanen, Jyväskylä ja Väinö Pelli, Kuurojen koti Runola, Oulu ovat kihlautuneet 8.7.83.

Aili Manninen ja Toivo Kuivalainen on vihitty avioliittoon.

Tuntosarvi onnittelee.

Sokeus maailmanlaajuisena ongelmana

Suomessa arvioidaan olevan noin 40 000 sokeaa tai vaikeasti heikkonäköistä henkilöä. Vammaishuollossamme on parannettavaa, mutta maailmanlaajuisesta näkökulmasta meidän vammaistemme määrät ovat pieniä ja palvelut hyviä. Maailman vammaisista suurin osa asuu kehitysmaissa, siellä vammaishuolto on usein hyvin huonoa. Vuonna 1979 Maailman terveysjärjestö WHO arvioi että näkövammaisia on noin 42 miljoonaa. Heistä yli 90 % asuu kehitysmaissa. Sokeus sosiaalisena ongelmana kehitysmaissa on myös vaikeampi kuin kehittyneissä teollisuusmaissa. Ilman sosiaaliturvaa sekä koulutus- ja kuntoutusmahdollisuuksia merkitsee sokeutuminen tai sokeana syntyminen elämää pimeydessä, tietämättömyydessä ja köyhyydessä. Yksi sokea sitoo kaksi näkevää: yhden auttamaan itseään kotipiirissä, toisen työskentelemään puolestaan elannon hankkimisessa. Näiden kolmen elintaso jää matalaksi. Sokeutta pidetäänkin tällä hetkellä eräänä kehitysmaiden suurimmista ongelmista.

Kehitysmaiden turha sokeus

Suuri osa kehitysmaiden sokeudesta on vältettävissä olevaa turhaa sokeutta. Se voitaisiin joko ehkäistä ennakolta tai hoitaa yksinkertaisin halvoihin menetelmin.

Tällä hetkellä sokeiden lukumäärä kuitenkin edelleen kasvaa. Ilman laajoja toimenpiteitä on sokeiden määrän arvioitu kaksinkertaistuvan vuoteen 2000 mennessä.

Osa kehitysmaiden sokeudesta johtuu samoista asioista kuin kehittyneissäkin maissa: seurauksena pitkällisestä sokeritaudista, periytyvistä rappeutumasairauksista, tapaturmista jne. Kehitysmaiden todellisenä ongelmana on kuitenkin »neljä jättiläistä»: trakooma, jokisokeus, xerophthalmia ja harmaakaihi. Yhdessä nämä taudit vastaavat 80 % maapallon sokeudesta.

Neljä suurta sokeuden aiheuttajaa

Trakooma on tulehdussairaus. Se vaurioittaa side- ja sarveiskalvoa. Sitä esiintyy laajoilla alueilla eri puolilla Afrikkaa ja Etelä-Aasiaa sekä Lähi-Idässä ja latinalaisessa Amerikassa. Trakooma on yleisin ehkäistävissä oleva sokeuden aiheuttaja maailmassa. Yleisen siisteystason nostamisella sekä lääkkeillä tauti voitaisiin hoitaa tai mahdollisesti kokonaan hävittämään.

Jokisokeus on Simulium-kärpäsen levittämä tauti. Kärpäsen levittämät loismadot pesiytyvät ihmisiin, kulkeutuvat silman sarveiskalvolle ja aiheuttavat sen samenenemisen. Tautia esiintyy Afrikassa ja latinalaisessa Amerikassa seuduilla, joissa on vuolaasti virtaavia jokia. Jokisokeutta sairastaa noin 50 miljoonaa ihmistä, joista luultavammin lähes 2 miljoonaa on sokeita. Tautiin ei ole olemassa mitään tehokasta lääke-

hoitoa, joten ehkäisytoimenpiteet ovat kohdistuneet Simulium-kärpäsen hävittämiseen.

Xerophthalmia on yleisin sokeuden syy lapsilla. Tauti on seuraus aliravitsemuksesta ja erityisesti A-vitamiinin puutteesta. Xerophthalmiaa esiintyy eniten alueilla, joilla riisi on tärkein ja lähestulkoon ainoa ravintoaine. Riisi ei sisällä A-vitamiinia. Tautia esiintyy myös kaikkialla, missä on liian vähän ruokaa. Vuosittain lähes 100 000 lasta sokeutuu A-vitamiinin puutteen takia. Taudin ehkäiseminen on sinänsä yksinkertaista: riittävästi ravintoa ja ennenkaikkea A-vitamiinia.

Harmaakaihi on silmäairaus, joka voidaan parantaa yksinkertaisella kaihileikkauksella. Harmaakaihien muodostumista ei voida estää, mutta leikkauksen avulla voidaan näkö palauttaa. Ongelmana harmaakaihissa kehitysmaiden kohdalla on riittämätön terveydenhuoltojärjestelmä. Arviolta 17 miljoonaa ihmistä kärsii sokeudesta vain siksi, ettei heillä ole mahdollisuutta päästä kaihileikkaukseen.

Miten sokeutta voidaan ehkäistä

Monet kehittyneet maat yrittävät auttaa kehitysmaiden ihmisiä taistelemaan turhaa sokeutta vastaan. Paras tapa ehkäistä sokeutta olisi kehitysmaiden yleisen elintason ja terveydenhuollon kohentaminen sekä tiedon lisääminen esim. puhtauden merkityksestä ja terveellisistä ruokailutottumuksista. Aineellisen avun lisäksi onkin tärkeää lähettää kehitysmaihin silmäter-

veydenhuollon asiantuntijoita. He voivat kouluttaa ja opastaa sikäläisiä ihmisiä näissä asioissa. Jo sokeutuneet lapset ja aikuiset tarvitsevat kuntoutusta. Myös tällä alalla esim. Suomella on paljon asiantuntemusta annettavana.

Maailmanlaajuisista sokeudenehkäisytyötä tekee International Agency for the Prevention of Blindness (IAPB)-järjestö. Sen jäsenenä on kansallisia sokeudenehkäisykomiteoita. Suomen sokeudenehkäisykomitea on toiminut vuodesta 1976 lähtien. Kaikki kehitysyhteistyö, joka tähtää kehitysmaiden elintason ja terveydellisten olojen parantamiseen, on samalla työtä maailman turhaa sokeutta vastaan.